

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту
(найменування кафедри)

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

_____ (підпис)
“ ___ ” _____ 2019 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 071 – Облік і оподаткування
(шифр та найменування спеціальності)
за магістерською програмою професійного спрямування
«Облік, аудит і оподаткування підприємницької діяльності»
(назва магістерської програми)

на тему: Бухгалтерський облік, аналіз та аудит зобов'язань і забезпечень
на вітчизняних підприємствах: шляхи удосконалення
(на прикладі ТОВ «КТТК ЛОДЖИСТИКС»)
(назва теми)

Виконавець:

студентка Центра заочної форми навчання

Білоус Марія Олександрівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

Кандидат економічних наук, доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Артюх Оксана Валентинівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗМІСТ

ВСТУП	2
РОЗДІЛ 1. ЗОБОВ’ЯЗАННЯ І ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ	5
1.1. Зобов’язання і забезпечення як об’єкт бухгалтерського обліку: економічна сутність та визначення.....	5
1.2. Класифікація та оцінка зобов’язань і забезпечень: вимоги за національними та міжнародними стандартами обліку.....	9
1.3. Порядок відображення в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності інформації про зобов’язання і забезпечення.....	20
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ЗОБОВ’ЯЗАНЬ І ЗАБЕЗПЕЧЕНЬ НА ТОВ «КТТК ЛОДЖИСТІКС»	32
2.1. Загальна економічна характеристика досліджуваного підприємства.....	32
2.2. Особливості документального забезпечення зобов’язань і забезпечень на ТОВ «КТТК ЛОДЖИСТІКС».....	41
2.3. Удосконалення обліку кредиторської заборгованості в системі управління досліджуваного підприємства	45
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНО-ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ АУДИТУ ТА АНАЛІЗУ ЗОБОВ’ЯЗАНЬ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ	50
3.1. Методичні засади внутрішнього аудиту зобов’язань.....	50
3.2. Аналіз зобов’язань як інструмент ефективного управління.....	62
3.3. Напрями покращення обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками	73
ВИСНОВКИ	77
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	80
ДОДАТКИ	85

ВСТУП

Актуальність теми. Господарська діяльність підприємств пов'язана з розрахунковими операціями, які можуть зумовити утворення зобов'язань та забезпечень. Саме зобов'язання дають можливість розширювати господарську діяльність підприємства, забезпечуючи при цьому зростання його прибутковості, а отже, й збільшення власного капіталу. Водночас на сучасному етапі розвитку економічних відносин безконтрольний та необґрунтований ріст зобов'язань може загрожувати підприємству зменшенням його фінансової стійкості та платоспроможності. Тому перед суб'єктами господарювання гостро постають питання щодо обґрунтованості виникнення заборгованості, недопущення прострочення термінів її погашення, правильного та достовірного її відображення в бухгалтерському обліку і звітності, здійснення аналізу та контролю за виникненням і погашенням зобов'язань тощо.

Дослідженню питань обліку зобов'язань і забезпечень, їх аналізу та аудиту присвячено праці відомих вчених: Ф. Ф. Бутинця, С. Ф. Голова, Р. Е. Грачевої, З. В. Задорожного, Я. Д. Крупки, В. С. Леня, І. Я. Омецінської, І.В. Орлова, О. М. Петрука, Н. М. Проскуріної, М. Л. Пятова, В. С. Рудницького, Л. М. Янчевої та інших. Втім, незважаючи на ґрунтовні дослідження, нині недостатньо розробленими залишаються питання: визнання довгострокових і поточних зобов'язань; загальних підходів до оцінки окремих видів поточних зобов'язань; нормативної невизначеності окремих понятійних категорій; методичного забезпечення аналізу та аудиту таких зобов'язань та забезпечень тощо.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження – є процес організації обліку, аналізу та аудиту зобов'язань та забезпечень. Предмет дослідження – це розкриття проблеми удосконалення обліку, аналізу та аудиту зобов'язань та забезпечень на вітчизняних підприємствах.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є вирішення проблемних аспектів удосконалення обліку, аналізу та аудиту зобов'язань і забезпечень на

вітчизняних підприємствах. Для досягнення мети в роботі були поставлені такі завдання:

- розглянути зобов'язання і забезпечення як об'єкт бухгалтерського обліку та розкрити їхню економічну сутність;
- визначити оцінку, класифікацію зобов'язань і забезпечень у світлі вимог національних та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку;
- дослідити порядок відображення в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності інформації про зобов'язання і забезпечення;
- розкрити особливості формування аналітичного, синтетичного обліку зобов'язань і забезпечень та їх документальне забезпечення на досліджуваному підприємстві;
- висвітлити методичні засади проведення аналізу та аудиту зобов'язань і забезпечень;
- сформулювати напрямки удосконалення обліку та контролю зобов'язань на вітчизняних підприємствах.

Методи дослідження. Для досягнення визначеної мети в процесі дослідження застосовувалися загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, а саме: методи теоретичного узагальнення, аналізу та синтезу, історичного аналізу, моделювання та формалізації, індукції та дедукції, порівняльного аналізу, узагальнення, графічний та інші.

Інформаційна база дослідження. наукові публікації та монографічні видання українських і зарубіжних учених, нормативно-законодавчі акти України й інших країн, матеріали наукових конференцій і досліджень з обліку та контролю зобов'язань та забезпечень, звіти та аналітичні матеріали відповідних державних органів, агентств, облікові дані та звітні документи досліджуваного підприємства.

Публікації та апробація результатів дослідження. У процесі роботи підготовлено до публікації тези «Аудит ризиків: сутність та значення для підприємства».

ВИСНОВКИ

З метою розкриття проблемних аспектів обліку, аналізу та аудиту зобов'язань та шляхів їх удосконалення на вітчизняних підприємствах були вирішені завдання теоретичного та практичного спрямування.

Визначено економічну сутність зобов'язань і забезпечень та з'ясовано, що на сьогодні серед науковців та в нормативних джерелах не існує єдиного підходу до її розуміння. Розглянуто класифікацію зобов'язань і забезпечень у світлі вимог національних та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. Досліджено оцінку зобов'язань і забезпечень – одну з необхідних умов визнання активів підприємства та джерел їх утворення, яка має здійснюватися з необхідною точністю та обачністю. Доведено, що в національній системі обліку зобов'язання оцінюються, як правило, за теперішньою вартістю або за сумою погашення. Визначено порядок відображення в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності інформації про зобов'язання і забезпечення.

Об'єктом дослідження є процес організації обліку, аналізу та аудиту зобов'язань та забезпечень на вітчизняному підприємстві - ТОВ «КТТК ЛОДЖИСТІКС», основними видами діяльності якого були: транспортно-експедиторське обслуговування; транспортна логістика; агентування вантажів; митне декларування вантажів в різних зовнішньоекономічних режимах (імпорт, експорт, транзит).

Бухгалтерський облік на ТОВ «КТТК ЛОДЖИСТІКС» автоматизований за допомогою програм «1С: Підприємство», «Клієнт-банк», «М.Е.ДОС».

В роботі розкрито особливості формування аналітичного, синтетичного обліку зобов'язань і забезпечень та їх документальне забезпечення на досліджуваному підприємстві, розглянуто напрямки удосконалення обліку кредиторської заборгованості в системі управління досліджуваного підприємства шляхом введення низки аналітичних рахунків до субрахунків 631, 632 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», додаткових облікових регістрів; застосування особливого механізму управління кредиторською

заборгованістю, який передбачає обов'язковий контроль розрахунків із кредитором за відстроченою або простроченою заборгованістю та вивчення причин недотримання договірної дисципліни; прогноз надходжень грошових коштів від кредиторів.

У роботі розкрито методичні засади проведення внутрішнього аудиту зобов'язань і забезпечень. Вивчено:

- функції внутрішнього аудиту в рамках міжнародних вимог;
- основні завдання аудиту зобов'язань.

Окреслено головні етапи аудиторської перевірки зобов'язань та документальне забезпечення такого внутрішнього контролю. Наведена комплексна методика аудиту зобов'язань підприємства.

Встановлено типові порушення обліку зобов'язань, які виявлені в процесі аудиту.

Обґрунтовано, що організація якісного внутрішнього аудиту зобов'язань дозволить користувачам проаналізувати показники платоспроможності підприємства та прийняти заходи щодо її поліпшення; уникнути фальсифікації документів та шахрайства з боку працівників; упевнитися в достовірності облікової інформації.

Розкрито теоретичні аспекти аналітичної роботи у частині оцінювання зобов'язань та доведено, що аналітичне забезпечення зобов'язань підприємства передбачає використання певної методики як сукупності правил, прийомів та методів вивчення та опрацювання фінансової інформації. На підставі теоретичного узагальнення проведено аналіз зобов'язань на ТОВ «КТТК ЛОДЖИСТИКС», в процесі якого розглянуто значення коефіцієнтів співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості, оборотності кредиторської заборгованості, середня тривалість її використання в обороті підприємства, залежність зобов'язань до власного капіталу. Аналіз платоспроможності проведено за допомогою коефіцієнтів платоспроможності, які показали, що платоспроможність ТОВ «КТТК ЛОДЖИСТИКС» є достатньою, але додаткового оцінювання потребує значна сума дебіторської

заборгованості. Розрахунки показників ліквідності показали, що ТОВ «КТТК ЛОДЖИСТІКС» має достатній потенціал погашення зобов'язань за рахунок найбільш ліквідних оборотних коштів: грошових коштів та їх еквівалентів, дебіторської заборгованості, що є загальною передумовою покращення фінансового стану підприємства. Також підприємство може не тільки погасити свої зобов'язання, але і має резерви для розширення фінансово-господарської діяльності.

Отже проведені дослідження дали змогу вивчити теоретико-практичні аспекти обліку, аналізу та аудиту зобов'язань і забезпечень, виявити проблемні питання, запропонувати заходи удосконалення обліку та контролю зобов'язань на вітчизняних підприємствах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Орлов І. В. Генезис поняття «зобов'язання» в юридичному та економічному напрямках бухгалтерського обліку. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2010. Вип. 1(16). С. 170-177.
2. Новицька Н.В. Теоретичні аспекти понять «дебіторська заборгованість» і «кредиторська заборгованість». *Актуальні проблеми економіки*. 2012. № 2. С. 286-290.
3. Цивільний Кодекс України: Верховна Рада України, 16.01.2003 р. № 435-IV . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/435-15>
4. Господарський Кодекс України: Верховна Рада України, 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/436-15>
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України № 73 від 07.02.2013 URL: <https://zakon.help/article/nacionalne-polozhennya-standart-buhgalterskogo>
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання»: Наказ Міністерства фінансів України № 20 від 31 січня 2000 р. URL: <https://zakon.help/article/polozhennya-standart-buhgalterskogo-obliku-11>
7. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи»: Рада з МСБО. 01.01.2012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/929_051
8. Бичик С. В., Даморацкая А. С., Даморацкая І. В. Словарь экономических терминов. Минск: Выш. шк, 2009. 271 с.
9. Гойло Н. В. Розмежування сутності бухгалтерських категорій «зобов'язання», «заборгованість», «розрахунки». *Вісник ЖДТУ. Серія: Економічні науки*. 2012. №2 (60). С. 25-28.
10. Орлов І. В. Бухгалтерський облік і контроль зобов'язань суб'єктів господарювання: теорія і методологія: монографія. Житомир: ЖДТУ, 2010. 400 с.

11. Бухгалтерський учёт: учебник / И. И. Бочкарёва, В. А. Бычков, и др.; под ред. Я. В. Соколова. М.: ТК Велби, изд-во Проспект, 2004. 768 с.
12. Азриліян О. М., Райзберг Б. А., Лозовський Л. Ш., Райан Б. Большой экономический словарь. М.: Ин-т новой экономики, 2002. 754 с.
13. Загородній А. Г., Вознюк Г. Л., Партин Г. О., Пилипенко Л. М. Облік і аудит: термінологічний словник. Львів: Видавництво НУ «ЛП», 2012. 630 с.
14. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України № 291 від 30.11.1999 URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>
15. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід»: Наказ Міністерства фінансів України № 290 від 29.11.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99>
16. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 17 «Податок на прибуток»: Наказ Міністерства фінансів України № 353 від 28.12.2000 р. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/z0047-01>
17. Голов С. Ф., Костюченко В. М., Кравченко І. Ю., Ямборко Г. А. Фінансовий облік: підручник. К.: Лібра, 2005. 976 с.
18. Кесарчук Г. С., Мошак І. В. Поточні зобов'язання: економічна суть, класифікація та їх оцінка. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Економіка*. 2016. Вип. 1(47). Т. 2. С. 401-405.
19. Ловінська Л.Г. Оцінка в бухгалтерському обліку: Монографія. Київ: КНЕУ, 2006. 256 с.
20. Бухгалтерський облік. Навчальний посібник / Т. А. Бутинець, Л. В. Чижевська, С. Л. Береза; за ред. Ф. Ф. Бутинця. Житомир: ЖІТІ, 2000. 672 с.
21. Голов С. Ф. Бухгалтерський облік та фінансова звітність в Україні: Навчально-практичний посібник. Дніпропетровськ: «БалансКлуб», 2000. 768 с.
22. Тесленко Т. І. Облік і аналіз поточних зобов'язань/ Т. І. Тесленко: автор. дис. на здобут. наук. ст. к.е.н. – Київ: Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана, 2009. 20 с.

23. Сафарова А. Шляхи вдосконалення класифікації зобов'язань. *Економічний аналіз*. 2010. Вип. 6. С. 317-320.
24. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 14 «Оренда» № 181 від 28 липня 2000 року. URL: <https://zakon.help/article/polozhennya-standart-buhgalterskogo-obliku-14-orenda>
25. Фінансовий облік-2: навч. посіб. / за ред. Н.О. Лоханової. Одеса: ОНЕУ, Ротапринт. 2016.
26. Про транспортно-експедиторську діяльність: Закон України від 01.07.2004 р. №1955-IV. URL:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1955-15>.
27. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Наказ Міністерства фінансів України № 318 від 31.12.1999 р. URL: <https://zakon.help/article/polozhennya-standart-buhgalterskogo-obliku-16>
28. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України, 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/99>
29. Петренко Н. І. Документування операцій з пасивами підприємства. *Економіка: реалії часу*. 2012. № 2 (3). С. 141-146.
30. Власюк Н.І. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Львів: Магнолія, 2006.
31. Макарова А. С. Удосконалення обліку кредиторської заборгованості та методи управління нею. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 34. С. 181-184.
32. Аренс Э.А., Лообек Дж.К. Аудит: Учебник. Москва: «Финансы и статистика», 2001. 551 с.
33. Міжнародні стандарти контролю, якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: видання 2016-2017 року. Частина I, 2. URL: <https://www.apu.net.Ua/component/content/article/2-uncategorised/1151-miznarodni-standarti-kontrolyu-yakosti-2016-2017>
34. Олійник С. Внутрішній аудит як необхідність підвищення ефективного управління підприємством. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації* : міжнародний збірник наукових праць. Випуск 3. Тернопіль : Крок, 2014. С. 332.

35. Артюх О. В., Албу Н. М. Внутрішній аудит: проблематика визначення. *Стан, проблеми та перспективи вдосконалення економіки України: матеріали доповідей Міжнародної науково-практичної конференції*, м. Ужгород, 2-3 жовтня 2015р. Ужгород : ВД «Гельветика», 2015. Ч 2. С. 25–27.

36. Артюх О. В., Волинець А. В. Проблеми та перспективи розвитку внутрішнього аудиту на підприємстві. *Економічна система країни: зовнішні та внутрішні фактори впливу: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції*, м. Дніпропетровськ, 6-7 травня 2016 р. Дніпропетровськ : НО «Перспектива», 2016. Ч. 2. С. 64 – 68.

37. Артюх О. В., Проценко К. В. Внутрішній контроль та внутрішній аудит суб'єктів господарювання: співставлення понять. *Сучасні тенденції в економіці та управлінні: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції*, м. Запоріжжя, 30 червня 2017 р. Запоріжжя: ГО «СІЕУ», 2017. Ч. 2. С. 50-54.

38. Артюх О. В. Панасенко А. М. Документальне забезпечення внутрішнього аудиту. *Наукові здобутки на шляху до вдосконалення результативності політики економічного зростання: збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції*, м. Одеса, 12-13 січня 2018 р. Одеса: ГО «Центр економічних досліджень та розвитку», 2018. С.127-129.

39. Бутинець Ф. Ф. Аудит: підручник. ПП «Рута», 2002. 672 с.

40. Орлов І. В. Теорія та методологія бухгалтерського обліку і контролю зобов'язань суб'єктів господарювання: автореф. дис. ... доктора економ. наук : 08.00.09 – «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит» /Орлов І. В: Житомирський держ. технолог. ун-т. Житомир, 2014. С. 34-39.

41. Машталяр Г. П. Організація аудиту фінансової звітності. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки*. 2015. Вип. 1. С. 158-164.

42. Ватуля І. Д., Канцедал Н.А., Пономаренко О. Г. Аудит. Практикум. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 304 с.

43. Сафарова А. Методика аудиту поточних зобов'язань. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2015. № 1. С. 59–64.

44. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 568 с.

45. Фінансовий аналіз / [Г. В. Митрофанов, Г. О. Кравченко, Н. С. Барабаш та ін.]; за ред. Г. В. Митрофанова. Київ : КНТЕУ, 2002. 301 с.

46. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 328 с.

47. Бланк І. А. Управління капіталом. Київ: «Ельга», 2004. 576 с.

48. Стаднюк Т. В., Татушко Т. А. Теоретичні основи аналізу зобов'язань суб'єктів господарювання. *Агросвіт*. 2014. Вип. № 8. С. 60–65.

49. Багрій К. Характеристика сучасних методів аналізу поточних зобов'язань суб'єкта господарювання. *Економічний аналіз*. 2012. Вип. 11. Частина 2. С. 23–26.

50. Кобилецький В. Р., Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості. *Financial Analysis online*. URL: [https://www. finalon. com/ slovník-ekonomichnikh-pokaznikiv/294-oborotnist-kreditorskoji-zaborgovanosti](https://www.finalon.com/slovník-ekonomichnikh-pokaznikiv/294-oborotnist-kreditorskoji-zaborgovanosti)

51. Власюк Г. В. Шляхи вдосконалення бухгалтерського обліку розрахунків з постачальниками. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2018. №5. С. 40–44.

52. Демченко Я. М., Прохорова В. М. Шляхи вдосконалення обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Серія: Бухгалтерський облік, контроль і аналіз*. 2014. № 1. С. 96-108.

53. Ревизюк І. М. Калюга Є. В. Удосконалення обліку розрахунків з постачальниками. *Економічні науки*. 2013. № 10 (4). С. 185-190.

ДОДАТКИ